

els límits d'un article. Montserrat, el Rosari Monumental, Ripoll, el Temple Romà i el Museu Episcopal de Vich, els centenaris del Rei En Jaume, de la guerra de la Independència i d'en Balmes, el Congrés Internacional d'Apologètica, els Jocs Florals, l'Esbart de Vich, l'ambaixada catalana de 1885 i tantes i tantes altres institucions i obres dignes de recordança porten associat el seu nom il·lustre.

Com a periodista inicià les seves campanyes l'any 66, i recordo molt bé com en una ocasió em contà el mateix un pintoresc incident que donà marge a un dels seus primers articles de *El Eco de la Montaña*. Des deleshores la seva ploma no ha parat mai, i als seus vuitanta anys podria dir com el marquès de Mirabeau, el cèlebre *Ami des hommes*: *Si ma main était de bronze, il y a longtemps qu'elle serait usée*.

La firma de mossèn Collell ha honorat les columnes de moltíssimes publicacions catalanes; i des de que fundà *La Veu del Montserrat* quasi sempre ha tingut periòdic propi. La *Gazeta Vigatana*, *Gazeta Montanyesa* i *Gazeta de Vich*, denominacions distintes d'una mateixa publicació, en la qual he col·laborat moltes vegades, han continuat la tasca de *La Veu del Montserrat*. Dels seus articles i de les seves famoses campanyes no em puc entretenir a parlar-ne; però sí cal fer notar la seva orientació sempre assenyada i la noble independència amb que ha defensat constantment les seves opinions personals, seguint la corrent quan hi coincideix i combatent-la sense defallir quan la creu errada. Terciari dominicà, mossèn Collell s'assimilà des de la seva joventut l'esperit d'aquella Ordre gloriosa a qui tant deu la nostra pàtria i com ella ha lluitat infadigablement *Pro aris et focis*, en defensa de l'eterna Veritat, única que fa lliures els homes.

Com a orador, la seva veu eloqüent i càlida ha ressonat en el púlpit i en la tribuna pública en totes les ocasions solemnes. Durant anys i anys, el millor complement d'una festa arreu de Catalunya era la paraula de mossèn Collell.

I ja no cal dir el que deu la vella Ausona a la seva activitat incansable, enamorat com està de la seva ciutat nadiua, que no ha volgut deixar mai. El seu *Jurament d'amor* és una professió de fe ciutadana i la fidelitat promesa no s'ha vist mai entelada, puix ningú com ell «ha amat la honra de sa ciutat i de sa terra.»

Però la poesia és la flor de l'ànima i és en la poesia on cal cercar en primer terme l'esperit de mossèn Collell.

No puc parlar aquí de la seva obra literària, però sí tinc de fer particular esment de la seva amistat íntima i ara ja històrica amb mossèn Verdaguer, que fa llurs noms inseparables; i no puc passar per alt la seva intervenció en els Jocs Florals de Catalunya i la fundació de l'Esbart de Vich.

Devot aimador dels Jocs Florals, els ha presidit dues vegades i una d'elles l'any del cinquantenari, com a degà dels mestres en Gai Saber. De la seva constància s'ha de dir només que obtingué nou premis ordinaris, que es tant com guanyar tres vegades el mestratge. En 1888, l'any de l'Exposició Universal de Barcelona, obtingué la Flor natural que oferí a l'augusta Reina Donya Maria Cristina; i davant d'ella i del president del Consell de ministres llegí la poesia guanyadora del premi d'honor i cortesia i les estrofes caldes de *Sagramental*, que han donat un proverbi patriòtic a Catalunya.

I quan l'any 94 galejà les seves noces d'argent amb la literatura, reunint les seves poesies en un bell volum, afirmà una vegada més el seu amor a la nostra venerable institució poètica, donant al llibre l'escaient títol de *Floralia*.

Tampoc m'és possible parlar amb la deguda detenció de l'Esbart de Vich, una de les pàgines més glorioses de la nostra renaixença literària. Fundat per mossèn Collell en 1867, ell mateix n'històrià bellament els orígens en el pròleg de l'edició de *Dos Màrtirs de ma pàtria* d'en Verdaguer, que publicà la *Biblioteca d'autors vigatans*. Cinquanta anys després, fou commemorada la seva fundació erigint una estela que en perpetua el record en la poètica *Font del Desmai*, on se reunia aquella *niuada de colandries* que tan admirablement cantà mossèn Cinto.

Si mossèn Verdaguer fou la figura capdal de l'Esbart, mossèn Collell en fou l'ànima. Tant és així, que parlant fa molts anys amb l'enyorat escriptor i amic don Lluís B. Nadal de com havien anat fent-se més rares les sentades de l'Esbart, m'en donà l'explicació següent: «En Collell, cada dia més enfeinat, deixava d'assistir-hi tot sovint, i així va anar decaiguent l'entusiasme dels esbartistes; perquè si hi falto jo, per exemple, n'hi falta un; però si hi falta en Collell, n'hi falten una dotzena». Els qui coneixen personalment el venerable patriarca trobaran definitiva aquesta explicació, perquè tots hem pogut admirar les seves dots d'organitzador, d'*animador*, per dir-ho així, i la seva verva incomparable de *causeur* erudit, afable i culte. No en va el doctor Torras i Bages, el seu amic de sempre, el qualificà en certa ocasió de «agitador príncep en lo moviment catalanista».

Quan florien per tot Catalunya els Certàmens literaris, rebrots dels Jocs Florals de Barcelona, tots sentien fretura d'associar-se el nom de mossèn Collell i tal volta no hi ha cap més escriptor que n'hagi presidits tants, si és que algun hi arriba. Olot tingué ocasió de sentir-lo amb motiu del de 1900; i si bé per circumstàncies